

ПОЛОЖЕННЯ

**про організацію навчального процесу
в кредитно-трансферній системі підготовки
фахівців у Рівненському державному
гуманітарному університеті**

УДК 378.147 (060.13)(477.81)

Положення про організацію навчального процесу в кредитно-трансферній системі підготовки фахівців у Рівненському державному гуманітарному університеті / Постоловський Р.М., Воробйов А.М., Петрівський Я.Б., Поніманська Т.І., Мосієвич О.С., Павелків Р.В., Сілков В.В., Шахрайчук М.І., Янцур М.С., Байло О.А., Колосюк О.А., Кусік Г.М. – Рівне: РДГУ, 2012. – 31 с.

© Постоловський Р.М., Воробйов А.М., Петрівський Я.Б., Поніманська Т.І., Мосієвич О.С., Павелків Р.В., Сілков В.В., Шахрайчук М.І., Янцур М.С., Байло О.А., Колосюк О.А., Кусік Г.М.
© РДГУ, 2012

Положення про організацію навчального процесу в кредитно-трансферній системі підготовки фахівців у Рівненському державному гуманітарному університеті

1. Загальні положення

Політичні і соціально-економічні зміни в суспільстві, зміцнення Державності України, її інтеграція в світове співтовариство неможливі без структурної реформи національної системи вищої освіти, спрямованої на розвиток нового громадянина, забезпечення мобільності, працевлаштування та конкурентоспроможності фахівців із вищою освітою. Україна приєднанням до Болонської угоди підтвердила бажання і готовність до інтеграції в освітній і науковий простір Європи, у зв'язку з чим активно здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Однією з передумов входження України до єдиної Європейської зони вищої освіти є реалізація системою вищої освіти України принципів Болонського процесу.

У 1997 році під егідою Ради Європи та ЮНЕСКО було розроблено і прийнято Лісабонську конвенцію про визнання кваліфікацій, що належать до вищої освіти Європи. Цю конвенцію підписали 43 країни (Україна в тому числі), більшість із яких сформулювали згодом принципи Болонської декларації. Лісабонська угода декларує наявність і цінність різноманітних освітніх систем і ставить за мету створення умов, за яких більша кількість людей, скориставшись усіма цінностями і надбаннями національних систем освіти і науки, зможе бути мобільною на європейському ринку праці.

Через рік чотири країни - Франція, Італія, Велика Британія та Німеччина – підписали так звану Сорбонську декларацію, завдання якої спрямовані на створення відкритого європейського простору вищої освіти, що має стати більш конкурентоспроможним на світовому ринку освітніх послуг. Основна ідея цих документів – циклова та ступенева структура вищої освіти, використання системи кредитів, міжнародне визнання бакалавра як рівня вищої освіти та надання йому права продовжувати навчання за освітніми програмами магістра і докторська підготовка з дотриманням положень Лісабонської угоди.

Загалом, визначальними критеріями освіти в рамках Болонського процесу є: якість підготовки фахівців; зміцнення довіри між суб'єктами освіти; відповідність європейському ринку праці; мобільність; сумісність

кваліфікації на вузівському та післявузівському етапах підготовки; посилення конкурентоспроможності Європейської системи освіти; відповідність ступенів і циклів підготовки; посилення науково-дослідницької компоненти освіти на основі наукової інтеграції країн-учасниць угоди.

У зв'язку з цим рішеннями Колегії Міністерства освіти і науки України від 28 лютого 2003 р. (протокол № 2/3- 4) та від 24 квітня 2003 р. (протокол №5/5-4) передбачено проведення з 2004/2005 навчального року педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (далі - КМСОНП) у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації. Рішенням колегії від 24.03.2005 року вищі навчальні заклади зобов'язано запровадити КМСОНП з 2005/2006 навчального року для студентів усіх напрямів підготовки і спеціальностей, а згідно наказу №943 від 16. 10. 2009 р. запровадити, починаючи з 2009/2010 навчального року, у вищих навчальних закладах України Європейську кредитно-трансферну систему (ЄКТС) та її ключові документи – «Аплікаційна форма студента», «Угода про навчання», «Угода про практичну підготовку та зобов'язання про якість», «Академічна довідка», «Додаток до диплома європейського зразка» відповідно до вимог Довідника користувача Європейської кредитно-трансферної системи, затвердженого Європейською комісією 6 лютого 2009 року.

Основним завданням упровадження кредитно-модульної системи підготовки фахівців є використання передбаченої Болонською декларацією системи академічних кредитів, що аналогічна ЄКТС. Саме її розглядають як засіб підвищення мобільності студентів при переході з однієї навчальної програми на іншу, включно з програмами післядипломної освіти. ЄКТС є багатоцільовим інструментом визнання й мобільності, засобом реформування навчальних програм, а також засобом передачі кредитів вищим навчальним закладам інших країн. Важливий аспект запровадження кредитної системи накопичення — можливість враховувати всі досягнення студента, а не тільки навчальне навантаження, наприклад, участь у наукових дослідженнях, конференціях, предметних олімпіадах тощо.

Визначення змістових модулів навчання з кожної дисципліни, узгодження кредитних систем оцінювання досягнень студента повинно стати основою для вирішення ще однієї задекларованої в Болоньї мети – створення умов для вільного переміщення студентів, викладачів, менеджерів освіти та дослідників па теренах Європи.

Обов'язковою також є наявність внутрішніх та зовнішніх державних і громадських систем контролю та оцінки якості освіти.

Це Положення розроблено відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 23.01.2004 р. № 48 «Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу», від 23.01.2004 р. № 49 «Про затвердження Програми дій щодо

реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 рр.», Тимчасового положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців, затвердженого наказом МОН України від 23.01-2004 р. № 48, наказу № 774 від 30.12.2005 р. «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу», рекомендацій Міністерства освіти і науки України «Щодо впровадження кредитно-модульної системи у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації», «Щодо структури та ведення індивідуального навчального плану студента», «Щодо структури залікового кредиту та порядку оцінювання навчальних досягнень студентів» № 774 від 31.12.2005 р., наказу № 943 від 16.10. 2009 р. «Про запровадження у вищих навчальних закладах Європейської кредитно-трансферної системи», листа Міністерства освіти і науки України за № 1/9-119 від 26.02.2010 р. «Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах», довідника користувача Європейської кредитно-трансферної системи.

Положення конкретизує викладені в міністерських документах загальні принципи організації навчального процесу за Європейською кредитно-трансферною системою та забезпечує умови для впровадження ЄКТС організації навчального процесу у Рівненському державному гуманітарному університеті.

1.1. Загальна характеристика Європейської кредитно трансферної системи

Метою реалізації Європейської кредитно трансферної системи є підвищення якості вищої освіти фахівців і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності випускників та престижу української вищої освіти на освітньому і науковому європейському і світовому просторі, запровадження стандартів, рекомендацій і основних інструментів Європейської вищої освіти після 2010 року, що сприятимуть сумісності, порівнянності, визнанню періодів та термінів навчання у вищих навчальних закладах України.

Основними завданнями, реалізація яких передбачається в рамках Європейської кредитно трансферної системи є:

- адаптація ідей ЄКТС до системи вищої освіти України для забезпечення мобільності студентів у процесі навчання та гнучкості підготовки фахівців, враховуючи швидкозмінні вимоги національного та міжнародного ринків праці;
- забезпечення прозорості навчальних програм і створення умов для можливості порівняння навчальних програм в різних університетах та різних країнах Європейського Союзу;

- реалізація ЄКТС як базового інструменту для зарахування навчальних дисциплін, опрацьованих студентами в інших університетах або базовому навчальному закладі;

- забезпечення можливості навчання студента за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми, що сформована на основі вимог замовників та побажань студента і сприяє його саморозвитку і, відповідно, підготовці до життя у вільному демократичному суспільстві;

- стимулювання учасників навчального процесу з метою досягнення високої якості вищої освіти;

- унормування порядку надання студентові можливості отримати професійні кваліфікації відповідно до ринку праці.

Європейська кредитно трансферна система забезпечує прозорість та можливість порівняння навчальних програм наступними засобами:

1. Введенням Кредитів ЄКТС, які є числовими еквівалентами для окреслення обсягу навчального навантаження студентів, необхідного для повного засвоєння відповідної навчальної дисципліни.

2. Створенням Інформаційного пакету, який надає письмову інформацію студентам і працівникам про навчальні заклади, факультети, організації, структуру навчальної програми та окремих дисциплін.

3. Забезпечення кожного студента Описом навчальних досягнень (академічною довідкою), який показує здобутки студентів у навчанні у спосіб, який є загальноприйнятним та загальнозрозумілим, і може легко передаватися від одного закладу до іншого.

4. Підписанням Академічної угоди, яка стосується навчальної програми і кредитів ЄКТС, які будуть присвоюватись за успішне її закінчення. Навчальний контракт є обов'язковим як для навчального закладу, що скеровує студента на навчання, так і для приймаючого, а також і для студентів.

Суть всеєвропейської системи трансферу та накопичення кредитів у забезпеченні прозорості та взаємозв'язків поміж різними освітніми системами, що означає: можливість застосування для всіх секторів та рівнів вищої освіти; охоплення всіх форм навчання; доступ на ринок праці з різних рівнів; узгодження із іншими, неєвропейськими освітніми системами; сприяння мобільності студентів, громадян та їх кваліфікацій; сприяння використанню навчальних технологій, орієнтованих на студента; визнання та зарахування попередньої освіти та попереднього практичного досвіду; можливість інтегрування нових програм та методів навчання; забезпечення чіткого визначення рівнів та типів кредитів; збереження національної та інституційної академічної автономії.

1.2. Основні терміни і поняття

Академічна довідка оцінювання знань (додаток до диплома) – документ, який засвідчує навчальні досягнення студента.

Академічний календар – календарні терміни навчального процесу та вивчення окремих дисциплін протягом академічного року.

Бакалавр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти, що присвоюється особі, яка засвоїла програму вищої освіти з терміном навчання три - чотири роки і успішно пройшла підсумкову атестацію. Дає право на продовження навчання з отриманням ступеня магістра, дозволяє працювати на первинних посадах на ринку праці.

Договір про навчання між студентом і вищим навчальним закладом – документ, який визначає напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень, джерело і порядок фінансування, порядок розрахунків та інші умови навчання.

Індивідуальний навчальний план студента – документ, що формується на основі переліку змістових модулів освітньо-професійної програми і структурно-логічної схеми підготовки фахівців.

Інформаційний пакет – документ, який містить загальну інформацію про університет, назви напрямів, спеціальностей, спеціалізації спеціальностей, анотації (змістові модулі) обов'язкових та вибіркових курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, опис системи оцінювання якості освіти тощо.

Кваліфікація – сертифікація досягнень або компетенцій студента з зазначенням виду і назви підготовки, яка надає право доступу до подальшої освіти та професійної діяльності.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу – модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів). Структурними елементами системи є:

Кредит – одиниця вимірювання часу, необхідного студенту для засвоєння певної складової навчальної програми. Кредит враховує всі форми навчального навантаження студента: аудиторні заняття, самостійну роботу, індивідуальну роботу, підготовку до іспитів, науково-дослідницьку роботу тощо;

Заліковий кредит (ЗК) – одиниця виміру навчального навантаження студента, необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів. Кредит є відносною одиницею і вимірює час, в середньому необхідний студенту для засвоєння змістового модуля. Кредит враховує всі форми навчального навантаження студента: аудиторні заняття, самостійну роботу, підготовку до екзаменів, науково-

дослідницьку роботу, олімпіади тощо. Для денної форми навчання загальна кількість кредитів за навчальний рік становить 60;

Змістовий модуль – це логічно завершена, відносно самостійна, цілісна частина навчального курсу, сукупність теоретичних та практичних завдань відповідного змісту та структури з розробленою системою навчально-методичного та індивідуально-технологічного забезпечення, необхідним компонентом якого є відповідні форми поточно-го та підсумкового рейтингового контролю;

Модуль – задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу.

Куратор – науково-педагогічний працівник (як правило, професор або доцент), який надає рекомендації студенту щодо формування індивідуального навчального плану та контролює його виконання.

Куратор ЄКТС від університету – особа, яка відповідає за виконання вищим навчальним закладом норм ЄКТС, сприяє практичному втіленню ЄКТС та координує роботу кураторів ЄКТС від факультетів.

Куратор ЄКТС від факультету – науково-педагогічний працівник, який координує роботу кураторів, відповідає за підготовку інформаційного пакету за навчальними напрямами і спеціальностями.

Магістр – академічний ступінь (кваліфікація), який отримують бакалаври (дипломовані фахівці) в результаті засвоєння основної освітньої програми вищої освіти з тривалістю навчання один – два роки; дає право на займання основних посад на ринку праці, продовження навчання в аспірантурі.

Модульна технологія навчання – одна із сучасних педагогічних технологій, що передбачає модульну (блочну) побудову навчального матеріалу та його засвоєння шляхом послідовного та ґрунтового опрацювання навчальних модулів, мотивацію навчання на основі визначення цілей, значну самостійну навчально-пізнавальну діяльність студента та різноманітні форми діагностики рівня його знань та вмінь.

Модульна побудова навчального матеріалу – структурування навчального матеріалу на основі модульної програми.

Модульна програма – система засобів та прийомів, за допомогою яких досягається інтегруюча дидактична мета сукупності всіх навчальних модулів конкретної навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна (у вищому навчальному закладі) – педагогічно адаптована система понять про явища, закономірності, закони, теорію, методи і т. ін. (система змістових модулів, об'єднаних за змістом освіти) будь-якої галузі діяльності (або сукупності галузей діяльності) з визначенням необхідного рівня сформованості у студентів певної сукупності знань, умінь і навичок, передбачених для засвоєння.

Навчальний об'єкт – обсяг навчальної інформації, яка має самостійну логічну структуру і зміст та дає можливість оперувати цією інформацією в процесі розумової діяльності.

Навчальний елемент – автономний навчальний матеріал, призначений для засвоєння елементарної одиниці знання або вміння, який використовується для самонавчання або навчання під керівництвом викладача. Навчальний елемент починається з декларації про той об'єм знань і/або умінь, яким повинна оволодіти особа, яка навчається, містить відповідний теоретичний матеріал, різні тести і вправи. Навчальні елементи групуються у змістові модулі, що є структурними одиницями навчального курсу (дисципліни).

Науково-методичне забезпечення вищої освіти – комплекс навчальної, наукової літератури, методологічних, дидактичних і методичних розробок згідно зі стандартами вищої освіти.

Програма навчання – перелік курсів (навчальних дисциплін), необхідних для здобуття студентом відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня. Програма також визначає напрями навчання і необхідні для отримання кваліфікації вимоги.

Програма навчальної дисципліни — документ, що визначає мету, зміст, обсяг, порядок вивчення дисципліни, рівень сформованості вмінь і знань, навчально-методичне забезпечення.

Результати навчання – специфічні інтелектуальні і практичні навички (компетенції), отримані в результаті засвоєння змісту освітньої програми навчання.

Рейтингова система оцінювання – система визначення якості виконаної студентом навчальної роботи та рівня набутих ним знань і вмінь, що передбачає оцінювання в балах усіх результатів, досягнутих під час поточного, модульного та семестрового контролю.

Рейтинг (рейтингова оцінка) – кількісна оцінка досягнень студента за багатобальною шкалою в процесі виконання ним заздалегідь визначеної сукупності навчальних завдань.

Система освіти – сукупність взаємодіючих освітніх програм та державних освітніх стандартів різного рівня і спрямованості; мережа освітніх установ, що реалізують їх незалежно від організаційно-правових форм, типів і видів; система органів управління освітою і підвідомчих їм установ та організацій.

Спеціальність – сукупність знань, умінь, навичок із певної галузі знань та практичної діяльності, здобутих у процесі цілеспрямованої підготовки та досвіду практичної роботи, підтверджених відповідним документом про освіту.

Трансфер кредитів – «перенесення кредитів» присвоєних з однієї програми на іншу, запропоновану тим самим або іншим навчаль-

ним закладом у розумінні визнання вищим навчальним закладом залікових одиниць або кваліфікацій отриманих студентом (в тому числі закладі іншої країни) раніше.

Якість вищої освіти – відповідність вищої освіти як соціальної системи соціально-економічним потребам, інтересам особи, суспільства і держави, що відображає компетентність, ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні й матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

1.3. Принципи впровадження

Принцип порівняльної трудомісткості кредитів – досягнення кожним студентом встановлених ЄКТС норм, які забезпечують академічну мобільність студентів, державне й міжнародне визнання результатів освіти на конкретних етапах виконання індивідуального навчального плану.

Принцип кредитності - декомпозиція змісту освіти й навчання на відносно єдині та самостійні за навчальним навантаженням студентів сегменти, які забезпечують:

а) на рівні індивідуального навчального плану – набір (аккумуляція) відповідної трудомісткості кількості кредитів, які узгоджені з установленою нормою виконання студентом навчального навантаження в умовах кредитно-модульної організації навчального процесу;

б) на рівні вивчення навчальної дисципліни – набір (аккумуляція) відповідної для цієї дисципліни кількості кредитів, що включає в себе виконання необхідних видів діяльності, які передбачені програмою вивчення навчальної дисципліни.

Принцип модульності – організація процесу оволодіння студентом змістовими модулями і виявлення специфічного для модульного навчання використання методів і прийомів навчально-виховних заходів, основним змістом яких є активна самостійно-творча пізнавальна діяльність студента.

Принцип методичного консультування – наукове та інформаційно-методичне забезпечення діяльності учасників освітнього процесу.

Принцип організаційної динамічності – забезпечення можливостей зміни змісту навчання з урахуванням динаміки соціального замовлення і потреб ринку праці.

Принцип гнучкості та партнерства передбачає побудову системи освіти таким чином, щоб зміст навчання і шляхи досягнення цілей освіти та професійної підготовки відповідали індивідуальним потребам і можливостям студента.

Принцип пріоритетності змістової і організаційної самостійності та зворотного зв'язку ґрунтується на створенні умов організації

навчання, що вимірюється та оцінюється результатами самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Принцип науковості та прогностичності полягає у побудові (встановленні) стійких зв'язків змісту навчання з науковими дослідженнями.

Принцип технологічності та інноваційності потребує використання ефективних педагогічних та інформаційних технологій, що сприяє якійс підготовці фахівців із вищою освітою та входженню в єдиний інформаційний та освітній простір.

Принцип усвідомленої перспективи забезпечується створенням умов для глибокого розуміння студентом цілей освіти та професійної підготовки, а також можливості їх успішного досягнення.

Принцип діагностичності - можливість оцінювання рівня досягнення та ефективності, цілей освіти та професійної підготовки, сформульованих і реалізованих у КМСОНП.

1.4. Вимоги до впровадження

Вищий навчальний заклад повинен мати такі основні елементи ЄКТС:

- інформаційний пакет – документ, що містить загальну інформацію про університет, назви напрямів, спеціальностей, спеціалізацій спеціальностей, анотації (змістові модулі) обов'язкових та вибіркового курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, опис системи оцінювання якості освіти тощо;

- договір про навчання між студентом і вищим навчальним закладом (напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень, правила і джерела фінансування, система розрахунків);

- академічна довідка оцінювання знань, що засвідчує досягнення студента в системі накопичення кредитів і за шкалою успішності на національному рівні, і за системою ЄКТС.

Нормативний термін навчання визначається на підставі галузевих стандартів вищої освіти. Граничний термін може перевищувати нормативний на 1 рік. Різниця між граничним і нормативним термінами не фінансується з державного бюджету.

Формами організації навчального процесу в умовах кредитно-трансферної системи є лекційні, практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття, всі види практик та консультацій, виконання самостійних завдань та інші форми і види навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів.

На основі навчального плану спеціальності формується індивідуальний навчальний план студента, який включає нормативні та вибірково змістові модулі, що можуть, поєднуватися у певні навчальні

дисципліни. Нормативні змістові модулі необхідні для виконання вимог нормативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики. Вибіркові змістові модулі забезпечують підготовку згідно з варіативною частиною освітньо-кваліфікаційної характеристики, у тому числі відповідність обсягу підготовки, передбаченому нормативним терміном навчання. Вони дають можливість здійснювати підготовку за спеціалізацією певної спеціальності та академічній мобільності і поглибленій підготовці в напрямках, визначених характером майбутньої діяльності. Сукупність нормативних змістових модулів визначає обов'язкову складову індивідуального навчального плану студента.

Змістові модулі нормативних навчальних дисциплін гуманітарного та соціально-економічного циклу і природничо-наукового циклу при підготовці студентів на споріднених напрямках повинні бути уніфікованими у встановленому порядку.

Спорідненість напрямів підготовки визначається спільністю переліку змістових модулів, які відносяться до нормативної складової індивідуального навчального плану студента цих напрямів підготовки, різниця між обсягами необхідних змістових модулів може бути засвоєна студентом у межах граничного терміну підготовки.

Поділ навчального матеріалу дисципліни на залікові модулі, їх кількість, види поточного контролю та терміни його проведення визначаються та ухвалюються відповідною кафедрою, затверджуються методичною комісією факультету і доводяться до відома студентів та викладачів.

Система оцінювання якості освіти студента (зарахування залікових кредитів) має бути стандартизованою та формалізованою.

1.5. Керівництво процесом та контроль за виконанням

Куратором ЄКТС від університету є проректор з навчальної роботи, який відповідає за виконання вищим навчальним закладом норм ЄКТС, сприяє практичному втіленню ЄКТС та координує роботу кураторів ЄКТС від факультетів.

Кураторами ЄКТС від факультетів є декани. Вони координують роботу кураторів, відповідають за організацію навчального процесу на факультетах в умовах кредитно-трансферної системи.

Кураторами призначаються науково-педагогічні працівники, які надають рекомендації студентам щодо формування індивідуального навчального плану та контролюють його виконання.

2. Планування навчального процесу

2.1. Навчальний план

Навчальний план - це нормативний документ вищого навчального закладу (ВНЗ), який складається відповідно до освітньо-

професійної програми (ОПП) і визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми проведення підсумкового контролю, а також обсяг часу, передбачений на індивідуальну й самостійну роботу студентів.

2.2. Бюджет часу студента

Тривалість навчального року складає 52 тижні, з яких не менше 8 тижнів становить сумарна тривалість канікул. Тривалість теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, семестрового контролю та виконання індивідуальних завдань складає 40 тижнів на рік. Решта, 4 тижні на рік, відводиться на державну атестацію (на останньому році навчання), а також може бути використана для перекладання та повторного вивчення дисциплін тощо.

2.3. Річний та тижневий бюджет часу студента

Максимальний тижневий бюджет часу студента денної форми навчання становить 54 години (вимоги до галузевих стандартів вищої освіти, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 7 серпня 1998 р. № 1247). На організацію навчальних занять з фізичного виховання (як позакредитної дисципліни) відводиться 4 години на тиждень (наказ Міністерства освіти і науки України від 9 липня 2009 року № 642). Резерв часу на поглиблене вивчення окремих дисциплін, студентську наукову роботу, підготовку та участь у студентських олімпіадах, конкурсах, конференціях тощо доцільно передбачити в обсязі до 5 годин (10% від максимального тижневого бюджету часу за винятком годин на навчальні заняття з фізичного виховання). Таким чином, тижневий бюджет часу на виконання індивідуального навчального плану становить 45 академічних годин. З урахуванням тривалості теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, семестрового контролю та виконання індивідуальних завдань в 40 тижнів на рік річний бюджет часу студента складає $45 \times 40 = 1800$ годин. 60 кредитів ЄКТС відповідають навчальному навантаженню повного навчального року, на семестр - 30 кредитів. Відповідно обсяг одного кредиту ЄКТС складає $1800/60 = 30$ годин. Нормативна кількість залікових одиниць для підготовки бакалавра з терміном навчання 4 роки становить не менше 240 кредитів без державної атестації. На державну атестацію кредити відводяться окремо.

2.4. План навчального процесу

Навантаження студента з дисципліни (модуля) впродовж періоду семестру складається з контактних годин (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, консультацій), самостійної роботи,

підготовки та проходження контрольних заходів, на які розподіляються кредити, встановлені для навчальних дисциплін.

Якщо формою підсумкового контролю з дисципліни є екзамен(и), то на підготовку та проходження кожного з них виділяється один кредит. Якщо курсова робота планується як окремих модулів дисципліни, то на нього виділяється не менше одного кредиту.

Решта встановлених для дисципліни кредитів перераховується в години, які розподіляються на контактні години та самостійну роботу.

Максимальна кількість контактних годин на один кредит становить: для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів молодшого спеціаліста та бакалавра — 16 годин, спеціаліста — 14 годин, магістра — 10 годин. Решта часу відводиться на самостійну роботу.

Загальна кількість заліків та екзаменів на заліково-екзаменаційну сесію - не більше 5 екзаменів і 6 заліків.

Розподіл кредитів між циклами дисциплін та встановлення мінімальної кількості кредитів нормативним дисциплінам (практикам, курсовим та кваліфікаційній роботам) визначається галузевим стандартом вищої освіти. Університет самостійно встановлює кредити вибірково дисциплінам (практикам та курсовим роботам), а також може спрямувати частину кредитів вибіркової частини змісту освіти на збільшення кількості кредитів нормативних дисциплін (практикам, курсовим та кваліфікаційній роботам). Формування компонентів навчального плану та встановлення кредитів вибіркової частини змісту освіти є виключною прерогативою вищого навчального закладу.

Встановлення кредитів компонентам навчального плану не повинно порушувати кількості кредитів навчального плану, навчального року та періодів навчання.

Встановлення кредитів студентам зі складових навчального плану (навчальних дисциплін, практик, курсових та кваліфікаційних робіт) здійснюється на підставі отримання позитивних оцінок підсумкового контролю. Встановлення кредитів студентам здійснюється в повному обсязі відповідно до кредитів, встановлених навчальній складовій і лише після повного їх виконання.

Встановлення студентам кредитів в цілому, за навчальним планом, або циклу дисциплін здійснюється на підставі встановлених кредитів усім його навчальним складовим.

2.5. Трансфер кредитів

Трансфер кредитів може здійснюватись у порядку перезарахування кредитів, які були встановлені студентам під час навчання на інших освітніх програмах, та можливого визнання результатів неофіційного та неформального навчання.

Перезарахування кредитів, які були встановлені під час навчання на інших освітніх програмах, здійснюється за рішенням керівника вищого навчального закладу або його підрозділу на підставі документів про раніше здобуту освіту (додаток до диплома, академічна довідка, свідоцтво про підвищення кваліфікації), витягу із навчальної картки, у разі одночасного навчання за декількома програмами або академічної довідки ЄКТС.

Університет інформує Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України про всі випадки трансферу кредитів у випадку визнання результатів неофіційного та неформального навчання в обсязі понад 30 кредитів.

2.6. Планування графіку навчального процесу та розкладу навчальних занять

Тривалість теоретичного навчання впродовж періоду навчання визначається як різниця його загальної тривалості та тривалості екзаменаційної сесії. Тривалість екзаменаційної сесії визначається з розрахунку: не менше 2/3 тижня на один екзамен.

Розподіл контактних годин між лекціями, практичними, семінарськими, лабораторними заняттями та консультаціями, а також між тижнями теоретичного навчання є прерогативою вищого навчального закладу. При цьому максимальне тижневе аудиторне навантаження (разом із заняттями із позакредитної дисципліни «фізичне виховання») не повинно перевищувати: для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів молодшого спеціаліста та бакалавра – 30 годин, спеціаліста – 24 годин, магістра – 18 годин. Складання заліків, як правило, проводиться на останньому практичному, семінарському чи лабораторному занятті.

2.7. Індивідуальний навчальний план

Індивідуальний навчальний план студента (ІНПС) згідно з вимогами ЄКТС та «Тимчасового положення про впровадження кредитно-модульної системи підготовки фахівців», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 23.01.2004р., а також відповідно до наказу МОН №774 від 30.12.2005р., листа МОН за № 1/9-119 від 26.02.2010 р. «Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах» є робочим документом студента, що містить інформацію про перелік та послідовність вивчення навчальних дисциплін, обсяг навчального навантаження студента, типи індивідуальних завдань, систему оцінювання, а також оцінки поточної і підсумкової діяльності та державної атестації випускника.

Навчання студента здійснюється за індивідуальним навчальним планом, який розробляється на навчальний рік на основі робочого навчального плану підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра або магістра у розрізі років (семестрів) та включає нормативні і вибіркові дисципліни. Він відображає структурно-логічну схему підготовки фахівця з певної спеціальності. Визначення вибіркових дисциплін індивідуального навчального плану повинно відповідати принципам альтернативності (не менше двох приблизно рівноцінних альтернатив на кожну позицію вибору), змагальності (студент здійснює вибір після проведення пробних лекцій (занять) та ознайомлення з програмами дисциплін) та академічної відповідальності (не допускати нав'язування студентам певних вибіркових дисциплін в інтересах кафедр та окремих викладачів). Дисципліни вільного вибору можуть обиратися студентами як окремо, так і блоками, що формуються за ознакою можливості присудження відповідної кваліфікації або спорідненості отримуваних компетенцій.

Нормативні дисципліни, що входять до робочого навчального плану відповідного семестру, є обов'язковими для включення до ІНПС. Навчальні дисципліни за вибором забезпечують виконання вимог варіативної частини. Їх формування здійснює студент за участю куратора, з урахуванням власних потреб та інтересів щодо майбутньої фахової діяльності. Навчальні дисципліни, вивчені додатково, включаються до індивідуального навчального плану (за бажанням студента) при наявності офіційного документа, виданого установою (в тому числі закордонною), що має право на надання послуг з вищої освіти.

У кожному з циклів дисциплін, які входять до навчального плану (гуманітарної, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки) студент має можливість вибрати вибіркові дисципліни (в межах передбаченої варіативної складової), які в сукупності з нормативними (обов'язковими) формують його індивідуальний навчальний план.

Формування вибіркової складової ІНПС освітньо-професійного рівня «Магістр» здійснюється випускаючою кафедрою. У цьому випадку індивідуальні потреби студента реалізуються шляхом вибору ним тієї чи іншої магістерської програми зі спеціальності.

Сумарна трудомісткість навчальної роботи з дисциплін, що включені до ІНПС, у кожному семестрі повинна складати не менше 30 кредитів (не менше 60 кредитів на рік).

Індивідуальний навчальний план студента складається студентом на кожний навчальний рік (на наступний навчальний рік складається в кінці поточного) у розрізі семестрів, підписується студентом, куратором, затверджується деканом факультету, проректором із навчальної роботи.

Протягом усього періоду навчання до ІНПС викладачами університету вносяться дані щодо поточної і підсумкової успішності студента з нормативних та вибіркових навчальних дисциплін та результати державної атестації.

Студент несе персональну відповідальність за виконання індивідуального навчального плану.

Контроль за виконанням ІНПС здійснює куратор академічної групи.

Куратор призначається наказом ректора за поданням декана відповідного факультету. У рамках виконання своїх функцій куратор підпорядкований деканові, який є куратором ЄКТС від факультету.

На куратора покладається виконання таких основних завдань:

- надання кваліфікованих консультацій щодо формування індивідуального навчального плану студента, його виконання протягом усього періоду навчання;

- ознайомлення студентів із нормативно-методичними матеріалами (інформаційним пакетом тощо), які регламентують організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою;

- погодження індивідуального навчального плану студента та подання його на затвердження деканові факультету, проректору з навчальної роботи;

- контроль за виконанням індивідуального навчального плану студента на підставі відомостей про зараховані залікові кредити з подальшим поданням пропозицій щодо продовження навчання студента або щодо його відрахування.

Куратор має право:

- відвідувати всі види занять студента згідно з його індивідуальним навчальним планом;

- подавати пропозиції деканові факультету щодо переведення на інший курс, відрахування та заохочення студента.

3. Організаційно-методичне забезпечення навчального процесу в умовах Європейської кредитно трансферної системи

Організаційно-методичне забезпечення навчального процесу згідно положень ЄКТС передбачає використання всіх документів, регламентованих чинною нормативною базою щодо вищої освіти, адаптованих і доповнених з урахуванням особливостей цієї системи.

3.1. Структура навчальної дисципліни та залікового кредиту

Навчальна дисципліна складається з декількох залікових кредитів, кількість яких визначається змістом та формами організації навчального процесу. Заліковий кредит – це завершена задокументована частина змісту навчальної дисципліни, вивчення якої для студентів, за-

звичай, завершується підсумковим оцінюванням (тестуванням, заліком або семестровим екзаменом).

Заліковий кредит складається з модулів (частина програми навчальної дисципліни поєднана із формами навчання – лекційні, практичні, семінарські, лабораторні та індивідуальні заняття, всі види практик та консультацій, виконання самостійних завдань студентів та інші форми і види навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів), кожний із яких у свою чергу складається із змістових модулів (одна або декілька тем). У заліковому кредиті оцінюються всі види навчальної діяльності студента, що формують компетенції.

3.2. Структура навчальної діяльності студента

Модульний принцип навчальної діяльності студента передбачає модульну структуру навчальної дисципліни, а відповідно й оцінку результатів виконання певного виду робіт, які складають зміст змістового модуля.

Кількість модулів визначається метою та змістом програми і залежить від обсягу годин, передбачених навчальним планом на вивчення дисципліни у семестрі.

Навчальна дисципліна розбивається на змістові модулі. Для кожного змістового модуля визначається кількість аудиторних (лекційних, лабораторних, практичних, семінарських) годин і кількість годин самостійної та індивідуальної роботи.

Навчальна дисципліна може складатись з одного або кількох залікових кредитів. Заліковий кредит повинен бути обов'язково оцінений (контрольна робота, залік, іспит).

Кожний вид навчальної діяльності студента в межах залікового кредиту (модуль) має питому частку в підсумковій оцінці з залікового кредиту.

Таблиця 1.

Структура залікового кредиту

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	лекції	практичні заняття	самостійну роботу	індивідуальну роботу
Змістовий модуль I. Назва				
Тема 1. <i>Назва.</i>				
Тема 2. <i>Назва т.д.</i>				
Змістовий модуль II. Назва і т.д.				
Всього годин				

3.3. Індивідуальна та самостійна робота студента

Методологія процесу навчання та оцінювання знань студента в умовах кредитно-трансферної системи організації навчального процесу полягає у переорієнтації з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та організацію самоосвіти студента.

Індивідуальна робота студента є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність. Індивідуальна робота проводиться під керівництвом викладача у поза аудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою з урахуванням потреб і можливостей студента. Індивідуальна робота на молодших курсах спрямовується здебільшого на поглиблене вивчення студентами окремих навчальних дисциплін, на старших курсах вони мають науково-дослідний характер і передбачають безпосередню участь студента у виконанні наукових досліджень та інших творчих завдань.

У робочій навчальній програмі курсу в розділі «Індивідуальна робота» зазначається тип індивідуального завдання та загальні вимоги до його виконання. Індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та творчий, дослідницький характер. Нижче наведені приклади індивідуальних завдань у різних галузях знань:

Таблиця 2.

Приклади індивідуальних завдань у різних галузях

Галузь знань	Приклади індивідуальних завдань
Фізика, математика, інформатика	Складання розрахункових або евристичних задач, розробка математичних або функціональних моделей об'єктів та явищ, розробка комп'ютерних програм, комп'ютерне моделювання, створення баз даних тощо.
Біологія	Виготовлення колекцій, гербаріїв, розробка схем систематизації органічного світу, розробка теоретичних функціональних моделей організму тощо.
Історія	Історіографічний опис, біографічні дослідження, історичні нариси, складання схем історико-політичної та історико-економічної динаміки тощо.
Психологія	Складання психодіагностичних тестів, психологічних характеристик тощо.

Індивідуальне завдання виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Зміст самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

У робочій навчальній програмі в розділі «Завдання для самостійної роботи» вказується зміст навчального матеріалу, що є предметом самостійного опрацювання. Самостійна робота може включати:

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій;
- підготовка до виступів на семінарах; підготовка до практичних, лабораторних занять;
- переклад текстів;
- розв'язування і письмове оформлення задач, схем, діаграм, карт тощо;
- систематизація вивченого матеріалу перед іспитом та ін. види роботи.

Самостійна робота студентів забезпечується навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, навчально-лабораторним обладнанням, інтерактивними навчально-методичними комплексами дисциплін, електронно-обчислювальною технікою тощо.

Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

Інформаційно - методичне забезпечення самостійної роботи студентів повинне передбачати й засоби самоконтролю (тести, пакет контрольних завдань і т. ін.).

Викладач визначає обсяг і зміст самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення поточного та підсумкового контролю, здійснює діагностику якості самостійної роботи студента, аналізує її результати.

3.4. Робоча навчальна програма

Навчальні програми, робочі навчальні програми разом з навчальними планами є основними документами, якими керуються факу-

льтети та кафедри вищих закладів освіти в організації навчального процесу.

Робоча навчальна програма дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу, яка розробляється кафедрою для кожної дисципліни на основі освітньо-професійної програми відповідно до навчального плану.

Робочі навчальні програми нормативних і вибіркових навчальних дисциплін розробляються відповідними кафедрами, обговорюються і затверджуються на засіданнях кафедри, науково-методичної ради факультету, проректором з навчально-виховної роботи.

У робочій навчальній програмі відображається конкретний зміст навчальної дисципліни, послідовність та організаційно-методичні форми її вивчення, обсяг часу на різні види навчальної роботи, засоби і форми поточного та підсумкового контролю.

Робоча навчальна програма дисципліни за своїм змістом є документом, що визначає обсяги знань, умінь, якими повинен оволодіти студент відповідно до освітньо-професійної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу з урахуванням міждисциплінарних зв'язків, що виключає дублювання навчального матеріалу при вивченні спільних для різних курсів проблем, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання знань.

До робочої програми входять: тематичний план, пакет методичних матеріалів для проведення поточного і підсумкового контролю, перелік навчально-методичної літератури, засобів наочності, технічних засобів навчання тощо.

Поділ навчального матеріалу дисципліни на навчальні модулі, їх кількість, види поточного контролю та терміни його проведення визначаються робочою навчальною програмою дисципліни, ухвалюються відповідною кафедрою, затверджуються науково-методичною комісією факультету (науково-методичною радою інституту) і доводяться до відома студентів та викладачів.

Структура робочої навчальної програми:

- опис навчальної дисципліни;
- вступ (пояснювальна записка);
- опис змістовних модулів дисципліни;
- структура залікового кредиту;
- теми лекцій;
- теми практичних занять;
- теми семінарських занять;
- теми лабораторних занять;
- завдання для самостійної роботи;

- індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ);
- методи навчання;
- методи оцінювання знань;
- інформаційно-методичне забезпечення дисципліни;
- рекомендована література;
- питання гарантованого рівня знань;
- інформаційні ресурси.

Таблиця 3.

Опис навчальної дисципліни

Напря́м, спеціальність, освітньо-	Характеристика навчального курсу
Галузь знань (шифр, назва)	Кількість кредитів, відповідних ЄКТС: <i>к-сть кредитів</i> Загальна кількість годин: <i>к-сть годин</i> Тип курсу: <i>обов'язковий/за вибором</i>
Напря́м: <i>шифр та назва напрямку</i>	Рік підготовки: <i>(1, 2, 3...)</i> Семестр: <i>1/2</i> Лекції: <i>к-сть годин</i>
Спеціальність: <i>шифр та назва спеціальності</i>	Семінари: <i>к-сть годин</i> Практичні (лабораторні): <i>к-сть годин</i> Самостійна робота: <i>к-сть годин</i>
Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр /магістр</i>	Індивідуальна робота: <i>тип індивідуального завдання, к-сть годин</i> Модулів: <i>к-сть модулів</i> Змістових модулів: <i>к-сть модулів</i> Вид контролю: <i>залік (іспит)</i>

3.5. Контроль успішності студента

В організації навчального процесу університету застосовується поточний та підсумковий контроль, проміжна атестація успішності студентів.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студентів з певних розділів (тем) навчальної програми, й також до виконання конкретних завдань. Форми проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання знань студентів визначаються відповідною кафедрою.

В осінньому і весняному семестрах навчального року проводиться проміжна атестація студентів з усіх дисциплін за результатами

поточної успішності під час практичних і лабораторних занять, виконання індивідуальних завдань.

Результати атестації, а також інформація щодо пропусків занять відзначаються викладачами у журналах успішності академічних груп та передаються в деканат у перші два дні після визначеного терміну проведення атестації.

Результати проміжної атестації фіксуються у заліково-екзаменаційних відомостях та є обов'язковими при виставленні підсумкової семестрової оцінки з дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання студентів на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його етапах.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль і державну атестацію студента.

Студент допускається до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, завдань, передбачених робочим навчальним планом на семестр з відповідної навчальної дисципліни.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену, заліку або диференційованого заліку. Ці форми контролю можуть проводитися усно чи письмово, за екзаменаційними білетами, тестами або у формі довільної співбесіди.

Періодичність і терміни проведення контрольних заходів визначаються навчальними планами (робочими навчальними планами), а форми їх проведення - робочою програмою навчальної дисципліни. У випадку, коли студент навчається за індивідуальним навчальним планом, йому може визначатися окремий графік проведення контрольних заходів.

Однією з основних форм підсумкового контролю рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з окремої навчальної дисципліни за семестр є семестровий екзамен.

Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, яка використовується у вищому навчальному закладі, з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС.

Шкала оцінювання академічних успіхів студента - 100-бальна. Переведення оцінки в шкалу ЄКТС та національну шкалу здійснюється за схемою:

Таблиця 4.

Переведення балів у шкалу ЄКТС та національну шкалу

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	
82-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	зараховано
74-81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60-63	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання лабораторних досліджень; оцінка (бали) за практичну діяльність під час практик; оцінка за ІНДЗ; оцінка (бали) за курсову роботу; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, наукові публікації тощо.

Результати модульного контролю вносяться в заліково-екзаменаційну відомість в день його проведення. Студентам надається право підвищувати свій рейтинг лише шляхом здачі екзаменів за графіком екзаменаційної сесії.

Контроль за технічним веденням модульного контролю з метою недопущення безпідставного підвищення рейтингової оцінки студента покладений на навчальний відділ університету.

Однією з форм поточного контролю знань студентів є контрольні (модульні) роботи. Кількість контрольних (модульних) робіт із навчальної дисципліни визначається метою та змістом курсу, залежить від обсягу годин, відведених на вивчення дисципліни в семестрі, і не може перевищувати кількість змістових модулів.

Розподіл балів між окремими модулями здійснюється в залежності від питомої ваги модуля в заліковому кредиті.

Приклад 1.

Дисципліна вивчається продовж одного семестру і складається з трьох змістових модулів. Підсумкова оцінка у 100-бальній шкалі є сумою трьох складових:

- сумарної кількості балів за поточне оцінювання з відповідних тем, причому за змістові модулі I і II можна отримати максимально по 5 балів, за змістовий модуль III - 10 балів;
- оцінки за навчальний проект (ІНДЗ) - максимум 20 балів;
- модульних контрольних оцінок (максимум 20 балів за кожен змістовий модуль).

Таблиця 5.

Розподіл балів

Модуль 1 (поточне оцінювання)			Модуль 2 (навчальний проект)	Модуль 3 (модульний контроль)	Іспит	Сума
Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Змістовий модуль III	20 (15*)	ЗМ ₁ - 20 (10*)	(40*)	100
5 (5*)	5 (5*)	10 (5*)		ЗМ ₂ - 20 (10*) ЗМ ₃ - 20 (10*)		

* - для дисциплін, вивчення яких завершується іспитом

Якщо сума набраних балів становить не менше 60, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. При бажанні підвищити рейтинг студент складає іспит.

Результати іспиту при максимальній кількості 40 балів додаються до результатів поточного контролю. Загальною кількістю балів визначається підсумкова оцінка.

Приклад 2.

Дисципліна вивчається продовж двох семестрів, наприклад шостого та сьомого. Розподіл балів по семестрах між змістовними модулями та іншими формами навчальної діяльності наведено в табл. 6.

Таблиця 6.

Розподіл балів

6 семестр				
Модуль 1			Сума балів	
Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2	Модульна контрольна робота ЗМ ₁ ЗМ ₂		
15	20	65	100	
7 семестр				
модуль 2	модуль 3	модуль 4	Екзамен	Сума балів
Змістовний модуль 3	ІНДЗ	Модульна контрольна робота ЗМ ₃		
35 (20*)	10 (5*)	55 (35*)	40*	100

* - для дисциплін, вивчення яких завершується іспитом

Сумарна модульна оцінка за 6-й семестр (А) є сумою двох складових:

- сумарної кількості балів за поточне оцінювання з відповідних тем змістовних модулів ЗМ₁ і ЗМ₂;
- оцінки модульної контрольної роботи за змістовні модулі ЗМ₁, ЗМ₂.

Сумарна модульна оцінка за 7-й семестр (В) є сумою трьох складових:

- сумарної кількості балів за поточне оцінювання з відповідних тем змістовного модуля ЗМ₃;
- оцінки за виконання ІНДЗ;
- оцінки модульної контрольної роботи за змістовний модуль ЗМ₃.

Підсумкова модульна оцінка з дисципліни (С) є середньозваженим сумарним модульних оцінок за VI та VII семестри.

для заліку:

$$C = \frac{\text{кількість кредитів}_{(VI \text{ сем})} \cdot A + \text{кількість кредитів}_{(VII \text{ сем})} \cdot B}{\text{кількість кредитів}_{(VI \text{ сем})} + \text{кількість кредитів}_{(VII \text{ сем})}}$$

для екзамену:

$$C = \frac{\text{кількість кредитів}_{(VI \text{ сем})} \cdot A \cdot 0,6 + \text{кількість кредитів}_{(VII \text{ сем})} \cdot B}{\text{кількість кредитів}_{(VI \text{ сем})} + \text{кількість кредитів}_{(VII \text{ сем})}}$$

Якщо сума набраних балів (С) становить не менше 60 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни. Якщо сума набраних балів менше 60, або студент має бажання підвищити рейтинг, він складає екзамен. Екзаменаційна оцінка визначається в балах (**40 балів**) за результатами виконання екзаменаційних завдань.

для екзамену (з урахуванням результатів екзамену (Е)):

$$C = \frac{\text{кількість кредитів}_{(VI \text{ сем})} \cdot A \cdot 0,6 + \text{кількість кредитів}_{(VII \text{ сем})} \cdot B}{\text{кількість кредитів}_{(VI \text{ сем})} + \text{кількість кредитів}_{(VII \text{ сем})}} + E$$

До академічної довідки студента як основна вноситься підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни.

Державна атестація студентів проводиться відповідно до чинної нормативної бази.

3.6. Навчально-методичне забезпечення навчального процесу

Навчально-методичне забезпечення навчального процесу включає державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні програми; робочі навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; програми практик; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять; контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового тестування, методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, виконання ІНДЗ, курсових і дипломних робіт. Інноваційною формою науково-методичного забезпечення навчальної діяльності в умовах кредитно-трансферної системи є інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД).

ІКНМЗД – це пакет навчально-методичних матеріалів, підготовлений в електронному форматі на носіях або розміщений у комп'ютерній мережі, включно в Інтернет.

Структура ІКНМЗД :

- навчальна програма;
- робоча навчальна програма;
- лекції (опорний конспект лекцій);
- методичні рекомендації до самостійної роботи студентів;
- методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт;
- методичні рекомендації з підготовки до практичних (семінарських) занять;
- пакет ККР для контролю залишкових знань студентів;
- тести для проміжного і підсумкового контролю знань.

Навчальна програма - це нормативний документ, який визначає місце і значення навчальної дисципліни в реалізації освітньо-професійної програми підготовки, її зміст, послідовність і організаційні форми вивчення навчальної дисципліни, вимоги до знань і вмінь студентів.

Навчальна програма включає пояснювальну записку, тематичний виклад змісту навчальної дисципліни і список літератури.

Навчальні програми нормативних дисциплін входять до комплексу документів державного стандарту освіти, розробляються і затверджуються як його складові.

Навчальні програми вибіркового дисциплін розробляються і затверджуються вищим закладом освіти.

Структура навчальної програми:

- опис предмета навчальної дисципліни;
- пояснювальна записка;
- опис змістовних модулів дисциплін;
- структура залікового кредиту;
- ІНДЗ;
- методи навчання;
- методи оцінювання знань;
- література;
- питання гарантованого рівня знань.

4. Особливості переведення, відрахування та поновлення студентів

Загальний порядок переведення, відрахування, поновлення студентів та переривання їхнього навчання розробляється на основі «Положення про організацію навчального процесу у ВНЗ» наказ МОН України № 161 від 2.06. 1993 р., «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти», затвердженого Міністерством освіти України від 15.07.96 р. №245.

При переведенні студент додатково додає до заяви копію договору про навчання в попередньому навчальному закладі, академічну довідку за весь період навчання, з обов'язковим зазначенням назв дисциплін, загальної кількості годин залікових кредитів, передбачених на їх вивчення, та форм контролю.

При позитивному розгляді заяви ректором деканат проводить перерахування результатів навчання з дисциплін шляхом порівняння кількості залікових кредитів та обсягу змістових модулів і визначає академічну різницю нормативних змістових модулів, яка не повинна перевищувати, як правило, 10 навчальних дисциплін.

При переведенні та поновленні у Рівненський державний гуманітарний університет студентів, які не навчалися за кредитно-модульною системою, оцінки, одержані ними, переводяться у шкалу ЄКТС та 100-бальну шкалу відповідно до таблиці 4, за мінімальними значеннями.

Якщо студент не погоджується із кількістю перерахованих балів, він може за заявою повторно скласти відповідну форму контролю спеціально створеній комісії.

Відрахування студента за академічну неуспішність здійснюється у випадку одержання за результатами сесії трьох і більше незадовільних оцінок. Студентам, які одержали за результатами сесії менше трьох незадовільних оцінок, дозволяється ліквідувати академзаборгованість до початку наступного семестру. Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, яка створюється деканом факультету (інституту)

Студент може взяти перерву в навчанні (академічну відпустку, повторний курс) згідно з порядком надання академічної відпустки та повторного курсу, зазначеним у «Положенні про академічні відпустки та повторне навчання у вищих закладах освіти» від 06.06.1996 р., №191.

5. Стипендіальне забезпечення студентів

Стипендіальне забезпечення студентів здійснюється за результатами семестрового контролю у відповідності до положення «Про порядок призначення і виплати стипендій», затвердженого постановою Кабінету

Міністрів від 12.07.2004 р. № 182, із змінами №150 від 15.02.2006 р., №157 від 15.02.2006 р., № 165 від 05. 03. 2008 р.

Стипендія може бути призначена лише в межах нормативного терміну навчання.

6. Особливості нормування навчального навантаження

Норми часу і види роботи викладачів регламентуються законом України «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» № 450 від 07.08.2002 р.

7. Перелік матеріалів Міністерства освіти і науки України щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи

1. Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04. 2003 р. Протокол № 5/5-4.

2. Перелік необхідних умов для запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у навчальних закладах III — IV рівнів акредитації/ Додаток до Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2003 р. Протокол № 5/5-4.

3. Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Наказ МОН України №48 від 23.01.2004 р.

4. Програма проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / Додаток до Наказу МОН України № 48 від 23.01.2004 р.

5. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців/ Додаток до Наказу МОН України № 48 від 23.01.2004 р.

6. Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки/ Додаток до Наказу МОН України № 49 від 23.01.2004 р.

7. Заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки / Додаток до Наказу МОН України № 49 від 23.01.2004 р.

8. Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Наказ МОН України № 812 від 20.10.2004р.

9. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір/ Наказ МОН України № 998 від 31.12.2004 р.

10. Про стан проведення педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / Рішення колегії МОН України від 27.01. 2005р., протокол № 1/2 - 4.

11. Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / наказ МОН України № 774 від 30. 12.2005 р.

12. Рекомендації щодо впровадження кредитно-модульної системи у вищих навчальних закладах III - IV рівнів акредитації/ Додаток до наказу МОН України № 774 від 30.12.2005р.

13. Рекомендації щодо структури та ведення індивідуального навчального плану студента / Додаток до наказу МОН України № 774 від 30.12.2005р.

14. Рекомендації щодо структури залікового кредиту та порядку оцінювання навчальних досягнень студентів / Додаток до наказу МОН України № 774 від 30. 12.2005р.

15. Про запровадження у вищих навчальних закладах Європейської кредитно-трансферної системи / Наказу МОН України № 943 від 16.10. 2009 р.

16. Довідник користувача Європейської кредитно-трансферної системи. – Брюссель, 2009 р.

17. Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах / лист Міністерства освіти і науки України за № 1/9-119 від 26.02.2010 р.

Положення
про організацію навчального процесу
в кредитно-трансферній системі
підготовки фахівців у

Рівненському державному гуманітарному університеті

Авторський колектив: Постолювський Р.М., Воробйов А.М., Петрівський Я.Б., Поніманська Т.І., Мосієвич О.С., Павелків Р.В., Сілков В.В., Шахрайчук М.І., Янцур М.С., Байло О.А., Колосюк О.А., Кусік Г.М.

Відповідальний за випуск: Петрівський Я.Б.
Верстка: А.І. Шидловський, В.І. Суходольський.

Підписано до друку 26.03.2010 р. Формат 60x84 1/16
Друк – Rizo. Гарнітура Times New Roman – 10.

Адреса університету і видавництва:
33028, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
тел. (0362) 22-21-34.